De Levende Natuur 35 (3):86-89 (1930)

LITERATUUR.

Jan Kops. Flora Batava, Deel I no. 30. Amsterd. *1800*; *Hannover. Magazin* Ao. *1785*, pag. 357; *Mund.* Vom Unkraute pag. 291, 292; *J. van Geuns.* Holl. Maatschappij, Deel XXVI, blz. 263, 264; *Rozier.* Cours compl. d'Agric. VII, pag. 336-338; *Buchoz.* Manuel, Econ. des Plantes, pag. 33-40; *Van Hall,* Landhuishoudk. Flora, pag. 195; *Miquel.* Noord-Nederl. Vergift. Gewassen, Amsterdam *1836* pag. 173; *Oudemans.* De Flora van Nederland, *1872*, Deel III, pag. 85; *A. de Cock.* Volksgeneeskunde in Vlaanderen, Gent *1891*; *H. Heukels.* Woordenboek der Nederl. volksnamen van planten, Amsterdam *1907*; *G. Haberlandt.* Physiologische Pflanzenanatomie, Leipzig *1918*, pag. 121-124; *H. Burger.* Het Teleologisch Denken in de Geneeskunde, Amsterdam *1928*; *A. Maurizio.* Die Geschichte unserer Pflanzennährung. Berlin *1927*. pag. 77, 78, 88, 107.

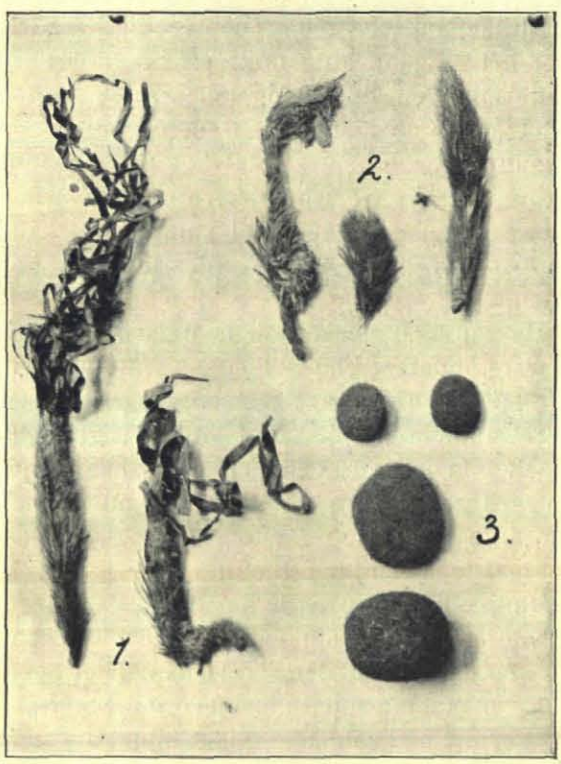
ZEE-PILLEN (PILES MARINAE).

HET zal nu alweer een paar jaar geleden zijn, dat een onzer kennissen, zakenman, maar één, die de liefhebberij voor de levende natuur nooit verloochende, ons na een mooie reis in Algiers en Tunis eenige eigenaardige harige voorwerpen liet zien, die aan het strand waren opgeraapt en die hij ons als een soort biologische puzzles voorhield met de triomphantelijke vraag: Wat zijn dat? Eerst dachten we aan een grap en waagden de veronderstelling, dat deze dingen wel in dezelfde verhouding tot schapen of mogelijk kameelen zouden staan als de bekende kogeltjes uit onze duinen, die zoo onmiskenbaar de aanwezigheid van konijnen verraden. Maar daarmee kwamen we de eer van onzen verzamelaar te na, die handig repliceerde: Dacht je nu heusch, dat ik er zoo in zou loopen en die dingen dan nog zoo ver zou meesleepen, als ik niet meende iets bijzonders thuis te brengen. Maar zeg jij nou eens, wat zijn het dan wel? Nu hebben dergelijke raadsels altijd iets aantrekkelijks, vooral als zij ter tafel komen in een kring van vakmenschen en niet lang daarna deden ze de ronde. Welke veronderstellingen hierbij geopperd werden, kunnen we als niet ter zake dienende overslaan, want de ware aard dezer haarballen bleef voorloopig verborgen. Wel meende men er iets analoogs in te zien als de haarballen, die ons o.a van het rund uit de maag bekend zijn en die ontstaan door het samenballen der ingeslikte haren. Maar waarom zouden die nu juist aan het strand gevonden moeten worden? Een heel nieuw gezichtspunt bracht een der aanwezigen naar voren door er de walvischachtigen bij te halen. De vezels toch, waaruit die haarballen bestaan, schijnen hoorn-ja zelfs kraakbeenachtig en dan lag voor de hand, dat de Orca, die zich voor een groot deel voedt met haaien en roggen, deze onverteerbare resten zoo nu en dan uitspuwt, op de manier als de roofvogels dit ook wel doen. Geheel bevredigen deed deze oplossing ook niet, temeer toen bleek, dat de vezels wel degelijk van plantaardigen oorsprong waren. En toen hebben we maar gewacht, of we bij een bezoek aan de Riviera misschien iets meer omtrent deze intusschen „Zee-pillen" gedoopte voorwerpen te weten konden komen. Het geluk is ons in dezen mee geweest, want nauwelijks liepen we aan het strand te Cannes te wachten op de motorboot, die ons naar de Iles des Lérins zou brengen, of daar vonden we de eerste hoopgevende aanwijzingen, dat we

De Levende Natuur 35 (3):86-89 (1930)

De Levende Natuur 35 (3):86-89 (1930)

dicht bezet met rossigbruine vezels, de resten van afgestorven bladeren. Deze vezels vormen soms een heele bruine laag aan den strandlijn en nu worden ze door de voortdurende beweging van het zeewater aan het rollen gebracht, evenals alle steentjes, ja zelfs stukjes glas volkomen afgerond worden. Een stukje wortelstok is dan de kern van zoo'n vezelballetje, maar er komen ook ballen voor, zonder eenige kern er in. Al rollende groeien ze aan en het resultaat zijn kogels van 5—8 cM. diameter. Waar de Posidonia tot de Phanerogamen behoort, zou het interessant zijn iets van de bloemen te vernemen. Het is ons helaas niet gelukt, die te zien te krijgen. Een Fransche flora, die we erop nasloegen vermeldde, dat die groenachtig zien, in een bijscherm geplaatst zijn en dat de bloeiwijze 15—25 cM. lang wordt. De stuifmeelkorrels zijn draadvormig. We kunnen hier wel zeer bijzondere aanpassingen verwachten, doch het eenige, wat we nog te weten konden komen is de vermelding, dat de bloei zeer grillig is en stellig niet ieder jaar plaats vindt. Misschien troffen we dus net een ongeschikt oogenblik, daar als bloeitijd aangegeven wordt October tot Juni en wij waren er in April. De vruchten moeten de grootte van olijven bereiken.

Het ontstaan van „zeepillen" uit de vezelresten van *Posidonia Caulini*.
1. Stengels met bladeren. 2. Losgespoelde en afgestorven stengeldeelen. 3. Eenige „zeepillen". Het bovenste drietal plat, de onderste meer kogelvormig.
St. Honorat bij Cannes.

De bladeren van de Posidonia worden hier en daar ingezameld en gebruikt als vulling voor matrassen en als pakmateriaal. De pottenbakkerij op St. Margarite gebruikt het om hare producten in te verzenden.

En hoe zijn we nu aan den naam „piles marinae" gekomen? Een oude schuitenvoerder aan de haven van Cannes, die ons die dingen had zien oprapen, een gentleman onder zijns gelijken, een gebruinde zeerot, die stellig al heel wat vreemdelingen naar de „gelukzalige" eilanden had overgebracht, had ons lachend dien naam genoemd en we maken ons sterk, dat hij die van den een of ander onthouden had. Zijn provençaalsch dialect maakte verder navragen onmogelijk, maar ik verdenk hem ervan, dat hij diep medelijden had met zoo'n onnoozelen bloed van een natuuronderzoeker, die

De Levende Natuur 35 (3):86-89 (1930)

dergelijke dingen opraapt. Tot zoover ons verhaal over de „Zeepillen".

Maar nu lezen we in Kosmos 1929 Heft 4, dat ook in het zoete water dergelijke kogels voor kunnen komen en wel bestaande uit ineengerolde larixnaalden. Dr. Morton beschrijft een geval uit de Halstättersee in Boven-Oostenrijk, waar ze voorkomen op den bodem, maar dicht bij den oever. De naalden zijn zoo dicht ineengevlochten, dat ze zonder eenig bindmiddel aan elkaar hechten, in vederlichte, maar toch stevige kogels van wel 15 cM. doorsnede of in langwerpige, op worstjes gelijkende voorwerpen. Afgebeeld is een dergelijke kogel van 12 cM. met een droog gewicht van 55 gram en een met een stuk touw als vormingskern. Gewoonlijk is dit echter een takje van Pinus montana of een stukje wortelstok van Sparganium neglectum. Of dergelijke dingen bij ons misschien ook te vinden zijn? De voorwaarden voor hun ontstaan zijn: een larixbosch, nabij een meer met vlakke zandigen bodem en een regelmatige waterbeweging, die ze aan den rol brengt. Gewone dennenaalden zullen wel te stijf zijn. In elk geval zijn dergelijke dingen nu gesignaleerd en misschien hooren we er nog wel eens van.

J. M. VAN DEN HOUTEN.

DE GROOTE TOCHT.

VAN Texel's Zuidpunt naar Terschellings Oosthoek in vier dagen, nog eens een echt ouderwetsche wandeling. We begonnen bij het beroemde Horntje bij de Mok. De duinen van de Mok, de Siboesnollen, de Geul, de duinen van Loodsmansduin en verderop zijn alle verklaard tot Staatsnatuurmonumenten. In aansluiting daarmee ligt het natuurmonument van Westerduinen, Biesbosch en Bleekersvallei en dan komt voorbij de Koog het natuurmonument van de Muien en Slufters. Dit alles en nog veel meer wilden we zien.

Van het Horntje af hielden we de binnenvoet van het duin en belandden al spoedig bij de plas van de Petten, een bezitting van de Vereeniging tot behoud van natuurmonumenten en een van de mooiste Texelsche landschappen. De plas ligt aan den voet van het duin, met als voorgrond een malsch hooilandje vol orchideeën en als achtergrond in de verte het ongeloofelijk mooie dorpje Hoorn. Je mag de Petten niet betreden, maar op het duin gezeten kun je ze volledig bekijken. Eenigen tijd geleden vreesden wij, dat de sterntjes er de kluten zouden verdringen, maar ze broedden er nu vrij rustig naast elkaar, een kleine twintig paar kluten, wat meer sterntjes en ook nog een enkele scholekster en strandpleviertjes en een enkele onwelkome kokmeeuw. De kluten hadden al jongen, die op hun lange beenen rondploeterden door de modder of lustig rondzwommen, waar het water dieper was.

We hadden daar nog graag een uurtje doorgebracht, maar moesten verderop, het Pompevlak dwars over en zoo naar de „nieuwe" vallei, de Geul.

We hadden gevreesd, dat het zoetwatermeer na de twee abnormaal droge jaren